

Diger Tunhamnskunskap i Malena Torvalds-Westertilund-bok

► "Fars fiskardräng och mors lagårdspiga", de epiteten beskriver legendariska **Thelma Brunström** under hennes ungdomsår på Tunhamn. För såväl ortsbor som otaliga skärgårdsvänner är hon ju numera ett begrepp, nästan en symbol för en handlingskraftig skärgårdskvinna och förhoppningsvis inte ett av de sista exemplaren av en utrotningshotad art.

Malena Torvalds-Westertilunds bok "Tunhamn. Fem sekler i utskären" tar emellertid avstamp långt före Thelmas tid, redan före 1500-talet då Tunhamn med sina utskär fick fast bosättning. Trots sparsamt med fakta – på sin höjd någon anteckning i kyrkböcker eller mantalslängder – ges läsaren utförliga uppgifter om hur livet på ett fiskehemman kan ha sett sig i äldre

tider. Livsvillkoren har alltid påverkats av den speciella miljön. Ända in i våra dagar är bofasta invånare på holmarna i Åbolands skärgård tvungna att anpassa sig till årstider och geografiska förhållanden.

EN HEL DEL tuggmotstånd bjuder bokens första kapitel på för läsare som inte är väldigt tända på släktforskning och ge-

nealogi. Stor forskarmöda har också lagts ner på att reda ut (för)historiska fakta.

För den skärgårds"vän" som bara ytligt färdas fram i muskelvidunder och mera intresserar sig för största möjliga lyx i kommersiella gästhamnar än för ortsbefolkningens villkor kunde det emellertid sitta bra att bekanta sig med både forntida farleder och samhällsförhållanden: förvånansvärt mycket av dagens skärgårdskultur får sin förklaring i det förgångna.

Spännande avsnitt handlar om perioder i historien då utskären också har berörts av det som har skett i omvärlden, t.ex. krig (svenska tidens med ryssarna, inbördeskriget, vinter- och fortsättningskriget), bondesejktion, förbudslagstid, kommunikationer under olika årstider, skolförhållanden, fiskeripolitik och naturligtvis femtiotalets enorma åderlätning på bosättningen samt skärgårdens förvandling till fritidsparadis (med början på 1960-talet) skildras insiktsfullt.

Familjen Torvalds (en hel del forskningsarbete som har kommit boken tillgodo är utfört av Malenas far Ole och några av hans dikter finns med) hör till de tidiga sommargästerna på Tunhamn.

ÄKTA FÖRSTÄELSE för det sega släkte som har funnit sig tillrätta på öar med bristfälliga

kommunikationer – telefon fick man på Tunhamn i slutet av år 1958, ett eget hybridkraftverk som möjliggjorde bl.a. fryssbox 2004 - uppstår först när man sätter sig in i hur livet har tätt sig och ter sig än i dag.

I vintras visade vår leve **Lotta Petronellas** fina dokumentär om fyra kvinnor i skärgården under fyra årstider. Thelma Brunström är en av dem och har tack vare filmen kanske bli-

vit känd i vidare kretsar. I år är hon fylld 70 och kan glädjas åt att unga generationer tunhamnare har valt att gå i fädernas (eller snarare i mödrarnas) fotspår. Det är nämligen mycket tack vare kvinnorna som Tunhamns hemmanet kan stoltsera med så långa sammanhängande anor.

Bokens bildmaterial är synnerligen rikligt och intressant. Via de många svartvita foto-

grafierna kommer man skärgårdens människor och deras vardag in på livet. Torvalds-Westertilunds bok borde inte saknas i någon kultiverad familjs fritidsstuga och kunde nog ha en plats också i fritidsbåtarnas skeppsbibliotek. Det händer ju att man ligger och bidar bättre väder i någon gäst- eller naturhamn!

15

Hästen Nella dricker kaffe med grädde i påsen på hölningen. 1960-talet. Foto Ole Torvalds.

Hästen Nella njuter också av en kaffepaus under höbärningen. Hon drack sitt kaffe med grädde på fat! (Bild Ole Torvalds)

		
<p>DALSBRUKS BRUKSMUSEUM Arbets- och industrimuseum i genoin bruksmiljö. Öppet dagligen kl. 11-18.</p>	<p>SAGALUNDS MUSEUM I Kimito, med 26 kulturhistoriska byggnader och parkmiljö. Öppet dagligen kl. 11-17. Guidning varje jämn timme. Museibud och café Adèle.</p>	<p>SÖDERLÅNGVIKS MUSEUM i Dragsfjärd, konst- och kulturhis- toriskt museum i Amos Anderssons (1878-1961) sommarresidens. Öppet dagligen kl. 11-18. tel. 424 662, 424 549. Café/et 425 037. Konstutställningar.</p>
<p>TAALINTEHTAAN RUUKINMUSEO Työläis- ja teollisuusmuseo alkuperäisessä ruukin ympäristössä. Avoimena joka päivä klo 11-18. ☎ 4662 200, 4661 496, 040-721 9535</p>	<p>SAGALUNDIN MUSEO Kemiössä, 26 kulttuurihistoriallista rakennusta ja puistia. Auki joka päivä klo 11-17. Museopuoti ja kahvila Adèle. ☎ 421 738 - www.sagalund.fi</p>	<p>SÖDERLÅNGVIKIN MUSEO Dragsfjärdissä. Taide- ja kulttuurihistoriallinen museo Amos Anderssonin (1878-1961) ent. kesäasunnossa. Auki päivittäin klo 11-18, puh. 424 662, 424 549. Kahvila 425 037. Taidenäyttelyjä.</p>
<p>Gruppbeställningar enligt överens- kommelse till respektive museum. Ryhmittäilaukset museoihin sopimuksen mukaan.</p> <p>VÄLKOMNA! TERVETULOA!</p>		